

פרשת האזינו – חמישי

(כט) לו חֲכָמוֹ יִשְׁכְּלוּ זֹאת כֹּט אֱלֹהֵי חֲכִימוֹ, יִבְיֵנוּ לְאַחֲרֵיתָם: אֶסְתַּפְּלוּ בְּדָא; סִפְרוּ, מָא יְהִי בְּסוּפְהוֹן.

רש"י: יבִינּוּ לְאַחֲרֵיתָם. יתנו לב להתבונן לסוף פורענותם של ישראל:

(ל) אֵיכָה יִרְדּוּף אַחַד אֱלֹהֵי וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רַבְּבָה אִם- לֹא כִי-צוּרָם מְכָרָם וַיְהוּהָה הַסְּגִירָם: ל איכדין ירדוף חד, לאלפא, ותרין, יערקון לרבותא: אלהין תקיפהון מסרנון, ויי אשלימנון.

רש"י: אֵיכָה יִרְדּוּף אַחַד. מָמְנוּ אֶלֶף מִיִּשְׂרָאֵל: אִם לֹא כִי צוּרָם מְכָרָם וְה' הַסְּגִירָם. מְכָרָם וּמְסָרָם בִּידְנוּ דְּלִיבְר"ר בַּלַּע"ז (איבערגעבען):

(לא) כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם לֹא אָרִי לֹא כְּתַקְפָּנָא, וְאִיבִינוּ פְּלִילִים: תַּקְפָּהוֹן; וּבַעֲלִי דְּבַבְנָא, הוּוּ דִּינָנָא.

רש"י: כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם. כָּל זֶה הָיָה לָהֶם לְאוֹיְבִים לְהִבִּין שֶׁשֵּׁם הַסְּגִירָם וְלֹא לָהֶם וְלֹא לַהֲלִיָּהֶם הַנִּצְחוֹן שֶׁהָרִי עַד הֵנָּה לֹא יוּכְלוּ כָּלוּם אֲלֵהֵיהֶם כִּנְגַד צוּרָנוּ כִּי לֹא כִסְלַעְנוּ סִלַּעַם כָּל צוּר שֶׁבִּמְקָרָא לְשׁוֹן סִלַּע: וְאִיבִינוּ פְּלִילִים. וְעַכְשֵׁיו אוֹיְבִינוּ שׁוֹפְטִים אוֹתָנוּ שֶׁהָרִי צוּרָנוּ מְכָרָנוּ לָהֶם. (ס"א הָרִי שְׁצוּרָנוּ מְכָרָנוּ לָהֶם):

(לב) כִּי־מִגֶּפֶן סֹדֶם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמַת עֵמֶרָה עֲנַבְמוֹ עֲנַב־רוֹשׁ אֲשַׁכֵּלַת מְרוֹרֶת לָמוֹ: לב ארי פפרענות עמא דסדום כס פרענותהון, ולקותהון כעם עמורה: מחתהון, בישן פרישי חוין ותשלמת עובדיהון, כמררותהון.

רש"י: כִּי מִגֶּפֶן סֹדֶם גִּפְנָם. מִסָּב לְמַעַלָּה אִמְרַתִּי בְּלִבִּי אֶפְאִיָּהֶם אֲשֶׁבִית זָכָרָם לִפִּי שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם מַעֲשֵׂה סֹדֶם וְעַמּוּרָה: שְׁדָמוֹת. שְׁדָּה תְּבוּאָה כְּמוֹ וּשְׁדָמוֹת לֹא עָשָׂה אוֹכֵל בְּשְׁדָמוֹת קִדְרוֹן: עֲנַב־רוֹשׁ. עֵשֶׂב מֶר: אֲשַׁכֵּלֹת מְרוֹרוֹת לָמוֹ. מִשְׁקָה מֶר רְאוּי לָהֶם לִפִּי מַעֲשִׂיהֶם פּוֹרְעָנוּתָם וְכֵן תִּרְגַּם אוֹנֵקְלוֹס וְתוֹשֵׁלְמַת עוֹבְדֵיהוֹן כְּמִרְרוֹתֵיהוֹן:

(לג) חֲמַת תַּנִּינִם יִינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר: לג הא כמרת תניניא, כס פרענותהון; וכריש פתני חוין, אכזראין.

רש"י: חֲמַת תַּנִּינִם יִינָם. כְּתִרְגוּמוֹ הָא כְּמִרְתַּת תַּנִּינִיא כָּס פּוֹרְעָנִתוֹתֵיהוֹן. הֵנָּה כְּמִרְרוֹת נַחֲשִׁים כּוֹס מִשְׁתָּה פּוֹרְעָנוּתָם: וְרֹאשׁ פְּתָנִים. כּוֹסֶס שֶׁהוּא אַכְזָר לְנִשְׁוֹף. אוֹיֵב אַכְזָרִי יָבֹא וַיִּפְרַע מֵהֶם:

(לד) הֲלֹא־הוּא כָּמֶם עֲמָרִי לֹד הָלֹא כָּל עוֹבְדֵיהוֹן, חָתוּם בְּאוֹצְרֹתָי: גִּלְן קדמי; גניזין, ליום דינא באוצרי.

רש"י: הֲלֹא הוּא כָּמוֹס עַמָּדִי. כְּתִרְגוּמוֹ כְּסְבוּרִים הֵם שֶׁשִּׁכַּחְתִּי מַעֲשִׂיהֶם כָּלָם גְּנוּזִים וְשִׁמּוּרִים לִפְנֵי: הֲלֹא הוּא. פָּרִי גִפְנָם וְתְבוּאָת שְׁדָמוֹתָם כָּמוֹס עַמָּדִי:

(לה) לִי נָקָם וְשָׁלָם לַעֲתַת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אִידָם וְחַשׁ עֲתֵדַת לָמוֹ: לה קדמי פרענותא ואנא אשלים, בעדן דיגלון מארעהון: ארי קריב יום תברהון, ומבע דעתיד להון.

רש"י: לִי נָקָם וְשָׁלָם. עַמִּי נָכוֹן וּמְזוּמָן פּוֹרְעָנוֹת נָקָם וִישָׁלָם לָהֶם כְּמַעֲשִׂיהֶם. הַנָּקָם יִשָּׁלָם לָהֶם גְּמוּלָם וִי"מ וְשָׁלָם שֵׁם דְּבָר כְּמוֹ וְשָׁלוֹם וְהוּא מְגֻזֶּרֶת וְהַדְּבָר אֵין בָּהֶם כְּמוֹ וְהַדְּבָר וְאִימַתִּי אֲשָׁלָם לָהֶם: לַעֲתַת תָּמוּט רַגְלָם. כְּשֶׁתִּתּוּם זְכוּת אָבוֹתָם שֶׁהֵם סְמוּכִים עָלָיו: כִּי קָרוֹב יוֹם אִידָם. כְּשֶׁאֲרָצָה לְהִבְיֹא עֲלֵיהֶם יוֹם אִיד קָרוֹב וּמְזוּמָן לִפְנֵי לְהִבְיֹא ע"י שְׁלוּחִים הִרְבָּה: וְחַשׁ עֲתֵדוֹת לָמוֹ. וּמֵהָר יָבֹאוּ הָעֲתִידוֹת לָהֶם: וְחַשׁ. כְּמוֹ יִמְהָר יִחִישָׁה. עַד כָּאֵן הָעִיד עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה דְּבָרֵי תוֹכְחָה לַהֲיוֹת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַעַד כְּשֶׁתְּבוּא עֲלֵיהֶם הַפּוֹרְעָנוֹת יִדְעוּ שֶׁאֵין הוֹדַעְתִּים מֵרֹאשׁ. מִכָּאֵן וְאֵילָף הָעִיד עֲלֵיהֶם דְּבָרֵי תַנְחוּמִין שֶׁיָּבֹאוּ עֲלֵיהֶם כְּכֹלֹת הַפּוֹרְעָנוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר אָמַר לְמַעַלָּה וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ עָלֶיךָ וְגו' הַפְּרָכָה וְהַקְלָלָה וְגו' וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתָךְ וְגו':

(לו) כִּי־יִדִּין יְהוָה עִמּוֹ וְעַל־ עֲבָדָיו יִתְּנָחֶם כִּי יֵרָאֶה כִּי־ אֲזַלַּת יָד וְאַפָּס עָצוּר וְעֹזוֹב: לו ארי ידין יי דינא דעמיה, ופרענות עבדוהי צדיקיא יתפרע: ארי גלי קדמוהי דבעדן דתתקף עליהון מחת סנאה, יהון מטלטלין ושביקין.

רש"י: כִּי יִדִּין ה' עִמּוֹ. כְּשִׁישְׁפּוּט אוֹתָם בְּיִסּוּרֵין הִלְלוּ הָאֱמוּנִים עֲלֵיהֶם כְּמוֹ כִּי בָם יִדִּין עַמִּים (י"ס עמים) כִּי זֶה אֵינוֹ מִשְׁמַשׁ לְשׁוֹן דָּהָא לְתַת טַעַם לְדְבָרִים שֶׁל מַעַלָּה אֲלֹא לְשׁוֹן תַּחֲלַת דְּבוּר כְּמוֹ כִּי תְּבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ כְּשִׁיבָאוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁפָּטִים הִלְלוּ וַיִּתְּנָחֶם הַקִּב"ה עַל עֲבָדָיו לְשׁוֹב וּלְרַחֵם עֲלֵיהֶם: יִתְּנָחֶם. לְשׁוֹן הַפֶּךָ מִחֲשָׁבָה לְהַטִּיב אוֹ לְהָרַע: כִּי יֵרָאֶה כִּי אֲזַלַּת יָד. (כְּשִׁירָאָה כִּי אֲזַלַּת) יָד הָאוֹיֵב הוֹלֵכֶת וְחוֹזֶקֶת מְאֹד עֲלֵיהֶם וְאַפָּס בָּהֶם עָצוּר וְעֹזוֹב: עָצוּר. נוֹשַׁע ע"י עוֹצֵר וּמוֹשֵׁל שֶׁיַּעֲצוּר בָּהֶם: עֹזוֹב. ע"י עֹזוֹב. עוֹצֵר הוּא הַמוֹשֵׁל הָעוֹצֵר בָּעַם שֶׁלֹּא יִלְכוּ מִפּוֹזְרִים בְּצִאתָם לְצֻבָּא עַל הָאוֹיֵב בְּלִשׁוֹן לַע"ז מִיַּנְטִי"ט (שְׁטאַרק אופהאלטין): עָצוּר. הוּא הַנוֹשֵׁעַ בְּמַעֲצוּר הַמוֹשֵׁל: עֹזוֹב. מַחֲזִק כְּמוֹ וַיַּעֲזֹבוּ אֶת יְרוּשָׁלַּיִם עַד הַחוּמָּה. אֵיךְ לֹא עוֹזְבָה עִיר תְּהִלָּה:

(לז) וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ: לז ויימר, אן דחלתהון תקיפא, דהווי רחיצין ביה.

רש"י: וְאָמַר. הַקִּב"ה עֲלֵיהֶם: אֵי אֱלֹהֵימוֹ. עֲבוּדַת כּוֹכָבִים שֶׁעָבְדוּ: צוּר חֲסִיו בּוֹ. הַסֵּלַע שֶׁהָיוּ מִתְכַּסִּין בּוֹ מִפְּנֵי הַחֲמָה וְהַצָּנָה כְּלוּמָר שֶׁהָיוּ בְּטוּחִין בּוֹ לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם מִן הָרָעָה:

(לח) אֲשֶׁר חֲלָב זִבְחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יֵיִן גְּסִיכָם יִקְוִמוּ וַיַּעֲזְרָכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: לח דתרב נכסתהון הווי אכלין, שתן חמר נספיהון; יקומוון כען, ויסעדונכון יהון עליכון, למגין.

רש"י: אֲשֶׁר חֲלָב זִבְחֵימוֹ. הָיוּ אוֹתָן אֱלֹהוֹת אוֹכְלִים שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִים לִפְנֵיהֶם וְשׁוֹתִין יֵיִן גְּסִיכָם: יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה. אוֹתוֹ הַצּוּר יִהְיֶה לָכֶם מַחֲסֶה וּמִסְתּוּר:

(לט) רְאוּ | עֲתָה כִּי אָנִי אָנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אָנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מְחַצְתִּי וְאָנִי אֲרַפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל: לט חזו כען, דאנא אנא הוא, ולית אלה, בר מני: אנא ממית ומיחי, מחינא ואף מסינא, ולית מן ידי, משיזיב.

רש"י: רְאוּ עַתָּה. הָבִינוּ מִן הַפּוֹרְעָנוּיֹת שֶׁהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם וְאֵין לָכֶם מוֹשִׁיעַ וּמִן הַתְּשׁוּעָה שְׁאוּשִׁיעֲכֶם וְאֵין מוֹחָה בְּיָדִי: אָנִי אָנִי הוּא. אָנִי לְהַשְׁפִּיל וְאָנִי לְהָרִים: וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. עוֹמֵד כִּנְגָדִי לְמַחֲוֹת: עַמָּדִי. דּוֹגְמָתִי וְכְמוֹנִי: וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל. הַפּוֹשְׁעִים בִּי: